

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ТРУБА АННА ВІКТОРІВНА

**«ОБЛІК І АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ
ПІДПРИЄМСТВА»
(на матеріалах ПрАТ «ЕЛІТА»)**

**Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
випускної кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»**

Чернігів 2019

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Навчально-наукового інституту економіки Чернігівського національного
технологічного університету

Науковий керівник: к.е.н. **Сакун Олександра Сергіївна**, доцент кафедри
бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного
технологічного університету

Рецензент: головний бухгалтер ПрАТ «Еліта» **Курбацька Людмила
Михайлівна**

Захист відбудеться «24» грудня 2019 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної
комісії у Чернігівському національному технологічному університеті

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
к.ф.- м.н., доц.

Юрченко М.Є.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах політичної та економічної нестабільності, що спостерігається в нашій країні, постійних змін умов зовнішнього середовища та зростаючої ринкової конкуренції, особливо важливим для кожного підприємства є зосередження на факторах внутрішнього середовища, які піддаються впливу та, значним чином, залежать від його власної ефективно побудованої системи управління. Без наявності оборотних активів неможлива діяльність жодного суб'єкта господарювання, оскільки вони, у формі грошових коштів, є відправною точкою будь-якого господарського процесу, і надалі забезпечують його безперервне здійснення, перебуваючи у різних формах на всіх стадіях кругообігу. При цьому, вони є найбільш динамічною частиною ресурсів, яка досить легко піддається впливу та дозволяє швидко реалізовувати різні управлінські рішення пов'язані з їх використанням. Тому, від їх ефективного управління, залежать прибутковість, платоспроможність, фінансова стійкість, конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість підприємства.

Для забезпечення даних умов, та й загалом для можливості ритмічної і безперервної діяльності, управлінський персонал постійно потребує різних даних щодо стану оборотних матеріальних та фінансових ресурсів підприємства. При цьому, від того, наскільки якісною, своєчасною, повною та достовірною буде дана інформація залежить ефективність прийнятих на її основі рішень. Інформація відповідатиме даним умовам та потребам управління лише за умови раціонально організованої системи обліку та аналізу. Водночас, на вітчизняних підприємствах спостерігається відсутність раціонально побудованої, комплексної та ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення, що проявляється в недосконалій організації бухгалтерського обліку на підприємстві, лише періодичному здійсненню окремих аналітичних робіт, відсутності належного взаємозв'язку між процесами обліку, аналізу та контролю. Найбільш негативно це впливає на управління саме оборотними активами, як дуже різноманітної за своїм складом, призначенням, умовами використання складової активів, що постійно змінюється. Різні особливості обліку оборотних активів, велика кількість нормативних актів щодо їх обліку та часті зміни в них, невизначеність щодо єдиної методики аналізу та й загалом відсутність єдності щодо розуміння економічної сутності оборотних активів призводять до помилок і прорахунків в обліку, аналізі та управлінні оборотними активами.

Значний внесок у вирішення даних проблем, дослідження економічної сутності оборотних активів та розкриття окремих аспектів щодо їх управління, обліку та аналізу зробили такі вітчизняні та іноземні науковці, як: Н. Акімова, Т. Безрукова, П. Бечко, І. Бланк, Н. Вороная, А. Глушко, Є. Гнатенко, Н. Домбровська, Є. Донін, Г. Дорошенко, С. Дрига, Я. Дроботя, Н. Єршова, С. Крамарчук, Н. Лубкей, О. Непочатенко, М. Нестеренко, І. Олександренко, Т. Партута, А. Полторак, М. Севрук, Г. Суков, О. Топоркова, О. Філімоненков, Н. Чернишова, І. Шанін, В. Шелудько, А. Якуніна та ін.

Незважаючи на наявність наукових праць, питання обліково-аналітичного забезпечення для ефективного управління оборотними активами, залишається недостатньо дослідженим, дана проблема фрагментарно розкритою і, відповідно, невирішеною, особливо в умовах постійних динамічних змін у функціонуванні підприємств, вітчизняному законодавстві та науково-технічному розвитку, що ставить нові вимоги перед якістю обліково-аналітичної інформації. Відповідно, важливістю обліку та аналізу в управлінні оборотними активами та недостатністю дослідження даного питання, визначається вибір теми дипломної роботи та її актуальність.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та аналізу в управлінні оборотними активами підприємства та надання пропозицій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети у роботі поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- дослідити економічну сутність та класифікацію оборотних активів;
- з'ясувати особливості обліку оборотних активів підприємства;
- систематизувати нормативно-правове забезпечення обліку оборотних активів на вітчизняних підприємствах;
- визначити методiku здійснення аналізу оборотних активів;
- проаналізувати основні тенденції, проблеми та перспективи розвитку галузі легкої промисловості;
- надати фінансово-економічну характеристику ПрАТ «Еліта»;
- охарактеризувати систему обліку ПрАТ «Еліта» та організацію обліку оборотних активів підприємства;
- здійснити аналіз стану оборотних активів ПрАТ «Еліта» та ефективності їх управління;
- запропонувати напрями вдосконалення організації обліку та обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства;
- визначити можливі шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами та покращення діяльності ПрАТ «Еліта».

Об'єктом дослідження є процес обліку та аналізу в управлінні оборотними активами підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів обліку та аналізу оборотних активів на прикладі ПрАТ «Еліта».

При написанні випускної кваліфікаційної роботи були використані такі **методи дослідження**: порівняння, узагальнення та класифікація для дослідження наукових підходів до визначення оборотних активів, їх видів, теоретичних основ обліку і аналізу, розрахунково-аналітичний, табличний та графічний – для здійснення розрахунків, оцінки фінансово-економічного стану підприємства та наочного представлення результатів, спостереження та реєстрації – для виявлення основних аспектів системи обліку підприємства, індукції та дедукції – для визначення особливостей обліку оборотних активів та формулювання пропозицій по їх покращенню, прогнозування, економіко-

математичного моделювання - для прогнозу окремих показників діяльності підприємства та визначенню впливу факторів на них та ін.

Інформаційною базою дослідження є: законодавчі та нормативні акти, що регулюють облік оборотних активів, монографії, навчальна та періодична література, праці науковців у сфері обліку, аналізу та управління оборотними активами, дані Державної служби статистики України, фінансова звітність, внутрішня документація та інші матеріали досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування запропонованих в роботі заходів щодо вдосконалення організації обліку ПрАТ «Еліта», обліку та аналізу в управлінні оборотними активами та підвищення ефективності його діяльності в цілому. Зокрема, запропоновано вдосконалення облікової політики та розроблено проект нового Наказу про облікову політику, розроблено графік документообігу, Положення про бухгалтерію, форми внутрішньої управлінської звітності для обліку оборотних активів, деталізовано рахунки їх аналітичного обліку, наведено заходи щодо вдосконалення управління оборотними активами підприємства та ін.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження були апробовані під час участі в Міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, 27.11.2018 р., 27.11.2019 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери» (м. Чернігів, 05.12.2018 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України» (м. Луцьк, 27.04.2019 р.), XV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні світові тенденції розвитку інформаційних технологій, економіки і права» (м. Чернігів, 18.04.2019 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези доповідей:

1) Труба А. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами підприємства в сучасних умовах господарювання / А. В. Труба, В. Г. Маргасова // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 27 листопада 2018 р.). – Чернігів : ЧНТУ, 2018. – С. 54–56.

2) Труба А. В. Стан та перспективи розвитку легкої промисловості в Україні / А. В. Труба, Т. А. Гоголь // Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери. Сучасні комп'ютерні технології аналізу даних та статистики: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, Чернігів, 5 грудня 2018 року.– Чернігів : ЧНТУ, 2018. – С. 104–106.

3) Труба А. В. Моделі управління матеріальними запасами підприємства / А. В. Труба, О. І. Волот // Сучасні світові тенденції розвитку інформаційних технологій, економіки і права. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції ЧІБІП МНТУ імені академіка Ю. Бугая. - Чернігів, 18 квітня 2019 року. – С. 19–20.

4) Труба А. В. Моделювання системи стратегічного управління запасами підприємства / А. В. Труба, О. І. Волот // Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (27 квітня 2019 р). / відп. ред. В.В. Чудовець. – Вип. 12. – Ч. 1. – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. – С. 71–74.

5) Труба А. В. Аналіз оборотних активів підприємства, як основа для прийняття обґрунтованих управлінських рішень / А. В. Труба // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 27 листопада 2019 р.). – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – С. 107–108.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст викладено на 92 сторінках друкованого тексту. Робота містить 23 таблиці, 26 рисунків та 20 додатків. Список використаних джерел налічує 82 найменування, поданих на 10 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, визначено практичне значення одержаних результатів, наведена інформація про апробацію результатів дослідження та публікації, а також подано структуру роботи.

У **першому розділі роботи «Теоретичні основи обліку та аналізу оборотних активів підприємства»** розглядаються економічна сутність та класифікація оборотних активів, визначаються особливості обліку окремих складових оборотних активів і нормативно-правове забезпечення даного обліку в Україні та розкривається методика проведення аналізу оборотних активів.

В ході дослідження встановлено, що серед теоретиків та практиків економічної діяльності відсутня однаковість думки щодо економічної сутності та класифікації оборотних активів. Було розглянуто різні підходи до розуміння їх сутності та авторські трактування терміну «оборотні активи». На основі цього сформульовано власне бачення досліджуваного поняття. Оборотні активи - це сукупність матеріальних та фінансових ресурсів, які формуються за рахунок інвестованого в них капіталу, з метою забезпечення господарської діяльності підприємства та підтримання безперервності процесів виробництва та обігу, і призначені для споживання чи реалізації протягом одного року з дати балансу (одного операційного циклу).

Серед різних класифікаційних ознак оборотних активів виділено найбільш важливі та поширені: за видами, залежно від участі в кругообігу, за рівнем ліквідності, за характером фінансових джерел формування, за формою функціонування, залежно від методів планування, організації та регулювання, за характером участі в операційному процесі.

Обґрунтовано, що обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами є складним та важливим питанням для кожного підприємства, та основою для прийняття різноманітних управлінських рішень щодо їх ефективного формування та використання. Від організації обліку на підприємстві, його чіткого та правильного повсякденного здійснення залежить те, наскільки об'єктивною, повною та достовірною буде інформація про оборотні активи.

Констатовано, що в бухгалтерському обліку оборотні активи обліковуються на рахунках 2-го та 3-го класу рахунків і відображаються в II розділі активу балансу. Склад оборотних активів для підприємства може бути досить різноманітним, але найпоширенішими їх видами є: грошові кошти, запаси та дебіторська заборгованість. Тому, особливої уваги потребують питання їх класифікації, оцінки, умов визнання активом та відповідного відображення на рахунках обліку, які й було розглянуто.

Систематизовано нормативно-правову базу регулювання обліку оборотних активів, яка розглядається на глобальному, національному та локальному рівнях. Враховуючи різноманітність оборотних активів та наявність певних притаманних особливостей обліку, вона є досить значною. Основними актами, що розкривають порядок здійснення їх оцінки, визнання та відображення в обліку в Україні, є: Податковий кодекс, Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні та ін. Було охарактеризовано призначення окремих нормативно-правових актів щодо даного обліку.

Визначено, що аналіз оборотних активів здійснюється за допомогою методів горизонтального та вертикального аналізу, застосування коефіцієнтів, факторного аналізу і проводиться в певній послідовності, оптимальний варіант якої було запропоновано в роботі. Серед значної кількості коефіцієнтів, що використовуються для даного аналізу, вирішальна роль належить показникам оборотності, за допомогою яких оцінюється ділова активність підприємства.

У другому розділі «Облік і аналіз в управлінні оборотними активами ПрАТ «Еліта» проведено аналіз основних тенденцій, проблем та перспектив розвитку галузі легкої промисловості, надано фінансово-економічну характеристику діяльності ПрАТ «Еліта» та характеристику системи обліку та організації обліку оборотних активів підприємства, проаналізовано стан оборотних активів ПрАТ «Еліта» та ефективність їх управління.

Досліджено, що галузь легкої промисловості, в якій функціонує ПрАТ «Еліта», є дуже важливою для економіки країни та має великий потенціал. Але її розвиток стримує існування великої кількості проблем, серед яких: значні обсяги контрабандної продукції, низький рівень оплати праці, залежність від імпортової сировини, нестача кваліфікованих кадрів, перевищення імпорту над експортом та ін. Для пришвидшення розвитку галузі та повного використання її потенціалу має зрости підтримка галузі на державному рівні.

Визначено, що ПрАТ «Еліта» має великий досвід діяльності в галузі легкої промисловості, виробляє жіночу білизну та реалізовує свою продукцію в різні міста України і закордон. Підприємство працює, в основному, на імпортній сировині. Загальна вартість майна підприємства поступово зростає, в його структурі переважають необоротні активи за рахунок довгострокових фінансових інвестицій. Фінансова стійкість підприємства є на належному рівні, оскільки більшу частину джерел фінансування становить власний капітал. Підприємство є прибутковим та рентабельним.

Виявлено окремі негативні моменти у фінансово-економічному стані досліджуваного підприємства. Так, негативним є те, що баланс ПрАТ «Еліта» є частково ліквідним з порушенням двох умов ліквідності, а також значення коефіцієнта проміжної ліквідності значно менше, від рекомендованого. В 2018 році більшість результативних показників діяльності дещо погіршились порівняно з попереднім роком.

Після проведеного аналізу галузі легкої промисловості, маркетингового середовища ПрАТ «Еліта» та різних показників його фінансово-економічної діяльності, було узагальнено основні сильні та слабкі сторони підприємства, а також загрози і можливості зовнішнього середовища за допомогою SWOT – аналізу.

Встановлено, що ведення бухгалтерського обліку на ПрАТ «Еліта» здійснюється бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером і на кожного з працівників складена посадова інструкція. Робочого плану рахунків на ПрАТ «Еліта» не затверджено, використовується загальний план рахунків, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. Графіка документообігу на підприємстві немає. За результатами дослідження Наказу про облікову політику визначено, що він потребує вдосконалення, оскільки багато складових облікової політики в ньому не розкриті. Формою бухгалтерського обліку, згідно Наказу про облікову політику, є журнально-ордерна із застосуванням автоматизованої системи обробки облікових документів за допомогою комп'ютерної програми, якою на даний момент є BAS ERP (1 С: Підприємство).

З'ясовано, що на підприємстві постійно здійснюються різноманітні господарські операції з оборотними активами, тому використовується велика кількість рахунків бухгалтерського обліку 2 та 3 класу та щоденно оформляються різні первинні документи для підтвердження даних операцій. Облік оборотних активів здійснюється на належному рівні, хоча, на наш погляд, деякі недоліки все ж існують, і його можна вдосконалити.

За результатами аналізу визначено, що в структурі оборотних активів найбільшою є питома вага готової продукції та виробничих запасів (рисунок 1). Тому підприємству потрібно звернути увагу на раціональне управління запасами та заходи підвищення ефективності їх використання, оскільки, на даний момент, вона визначена, як недостатньо висока.

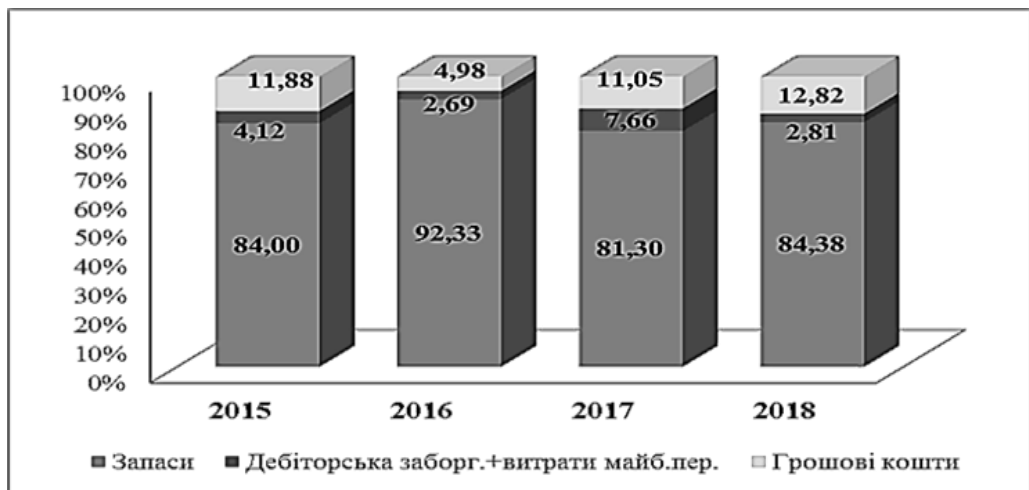

Рисунок 1 – Структура оборотних активів ПрАТ «Еліта» в 2015-2018 рр*

*Джерело: побудовано автором

Досить низькими є показники оборотності, які характеризують ефективність управління оборотними активами. За результатами факторного аналізу впливу чистої рентабельності продаж та кількості оборотів оборотних активів на їх рентабельність, з'ясували, що вплив обох факторів був негативним. На основі проведеного аналізу стану оборотних активів підприємства та ефективності їх управління визначено, що доцільним є визначення можливих заходів щодо їх покращення.

У третьому розділі «Напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами та підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Еліта» запропоновано напрями вдосконалення організації обліку та обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства та обґрунтовано можливі шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами та покращення діяльності ПрАТ «Еліта».

Обґрунтовано, що найважливішим внутрішнім документом щодо здійснення обліку на підприємстві є Наказ про облікову політику. Тому, оскільки, в діючому на підприємстві наказі, було виявлено ряд недоліків, то розроблено власний його проект, в якому додані важливі відсутні положення та зроблено деякі зміни в методах облікової політики, які там не зазначені.

Встановлено, що резерв сумнівних боргів не нараховується, але це не відповідає принципу обачності бухгалтерського обліку, тому запропоновано визначати його за методом абсолютної суми заборгованості.

Запропоновано та розроблено проекти Положення про бухгалтерію та графіку документообігу первинних документів, адже вони є необхідними документами для раціональної організації обліку на підприємстві.

З метою покращення аналітичного обліку оборотних активів, оскільки, на ПрАТ «Еліта» їх дуже велика різноманітність, наведена можлива деталізація рахунків: 201 – за основними видами сировини і матеріалів, 231 – за дільницями у виробництві, 26 – за основними групами продукції, 361 – з виокремленням основних покупців.

Для покращення внутрішнього контролю оборотних активів, досліджено основні його напрямки, суб'єктів та їх функції, запропоновано підвищити частоту проведення інвентаризацій запасів та ввести посаду працівника, відповідального за проведення внутрішнього аудиту. З метою поліпшення аналізу оборотних активів ПрАТ «Еліта» доцільним є впровадження їх оперативного аналізу. Для вдосконалення управлінського обліку оборотних активів розроблено форми внутрішньої звітності «Звіт про виконання плану реалізації продукції» та «Звіт про використання матеріалів на виробництво» та запропоновано приділити більше уваги бюджетуванню.

Проведено прогнозування та, за результатами трендового аналізу, виявлено, що середньорічна вартість оборотних активів ПрАТ «Еліта» зростатиме, і підвищуватиметься їх оборотність. Передбачена тенденція до зростання коефіцієнта оборотності активів є позитивною.

Обґрунтовано, що управління запасами, як важливою складовою активів ПрАТ «Еліта», потребує значної уваги для оптимального їх формування та використання. Для вдосконалення цього було наведено узагальнену схему стратегічного управління запасами, досліджено вплив факторів на їх оборотність, запропоновано використання поєданого ABC та XYZ аналізу. На основі аналізу ліквідності та платоспроможності, а також порівняння оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, визначено, що для ПрАТ «Еліта» є допустимим деяке зростання обсягів дебіторської заборгованості, але, при цьому, необхідною є ефективна система управління нею. Було наведено запропонований порядок її формування. Частина грошових коштів, що є понаднормовою, радимо вкласти у фінансові інвестиції, спрямувати на забезпечення розширення своєї діяльності, збільшення обсягів реклами і т.д.

Визначено наступні заходи для покращення діяльності ПрАТ «Еліта»: збільшення обсягів реалізації, шляхом збільшення ринкової частки на ринку України та виходу на іноземні ринки, розширення асортименту продукції, постійний аналіз вподобань споживачів, збільшення обсягів різних форм реклами, оновлення обладнання, налагодження прямих зв'язків з іноземними покупцями, створення привабливих умов співпраці для постійних клієнтів, участь в різних виставках та ярмарках та ін.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та аналізу в управлінні оборотними активами на прикладі ПрАТ «Еліта» сформовано наступні висновки.

1. Встановлено, що єдності щодо визначення поняття «оборотні активи», серед науковців досі немає. Загальною ознакою даних активів, яку виділяє більшість дослідників, та закріплюють нормативно-правові акти, є їх призначення для споживання або реалізації протягом одного року (одного операційного циклу). Основною функцією оборотних активів є забезпечення безперервності господарського процесу. Найпоширенішою є їх класифікація на оборотні активи у сфері виробництва та у сфері обігу.

2. Обґрунтовано, що облік оборотних активів є важливим та необхідним елементом облікового процесу, без належної організації якого, стає неможливим ефективне управління ними та підприємством загалом. В бухгалтерському обліку оборотні активи відображаються на рахунках 2-го «Запаси» та 3-го «Кошти, розрахунки та інші активи» класів, а в балансі - групуються за окремими статтями в II розділі активу.

3. Виявлено, що нормативно-правове регулювання обліку оборотних активів підприємства можна розглядати на глобальному, національному та локальному рівнях. Основними актами, що розкривають порядок здійснення їх оцінки, визнання та відображення в обліку в Україні, є: Податковий кодекс, Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні та ін.

4. З'ясовано, що в процесі аналізу оборотних активів, визначається їх склад та структура в динаміці, джерела їх покриття і співвідношення між ними, оцінюється ефективність їх використання, проводиться факторний аналіз для виявлення впливу на це окремих факторів та виявляються резерви для її підвищення. Рационально організований процес аналізу передбачає наявність трьох етапів: організаційний, основний та результативний. Основними показниками за допомогою яких оцінюється ефективність управління оборотними активами є показники платоспроможності та ділової активності (оборотності).

5. Встановлено, що галузь легкої промисловості є перспективною для країни. В останні роки, спостерігається зростання її обсягів виробництва та реалізації, в т.ч. на експорт. Але, обсяг імпорту продовжує значно переважати, до того ж саме готової продукції, а не сировини. Розвиток галузі значно стримує існування багатьох проблем, за умови вирішення яких, легка промисловість може значно збільшити свою потужність та стати ключовою для економіки України, тому вона потребує значного підвищення уваги та підтримки на державному рівні.

6. За результатами проведеного аналізу, фінансово-економічний стан ПрАТ «Еліта» визначено як задовільний, оскільки воно є прибутковим, рентабельним та достатньо фінансово стійким. Загальна вартість майна та обсяги чистого доходу підприємства зростали протягом досліджуваного періоду, водночас, більшість результативних показників діяльності в 2018 році дещо погіршились порівняно з попереднім роком. Спостерігаються проблеми у ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Еліта», оскільки його баланс є частково ліквідним з порушенням двох умов ліквідності, а також значення коефіцієнта проміжної ліквідності значно менше, від рекомендованого. Наявні ознаки неефективної структури активів. За допомогою SWOT-аналізу було визначено сильні сторони підприємства: конкурентоздатна цінова політика; висока якість продукції; достатні виробничі потужності; довготривалі та стабільні зв'язки з постачальниками та покупцями; достатня фінансова незалежність; висока продуктивність праці; та слабкі сторони: порівняно вузький асортимент продукції; неефективна організація маркетингової діяльності; недостатній імідж підприємства; застаріле обладнання; низька оборотність оборотних активів; недостатньо розвинений онлайн-ринок.

7. Виявлено, що ведення бухгалтерського обліку на ПрАТ «Еліта» здійснюється бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером, обов'язки яких визначаються затвердженими посадовими інструкціями. Формою обліку є журнально-ордерна із застосуванням комп'ютерної обробки за допомогою програми BAS ERP (1 С:Підприємство). Операції з оборотними активами та відповідне відображення їх в обліку, є звичним та щоденним для ПрАТ «Еліта». Облік оборотних активів здійснюється на належному рівні, проте, деякі аспекти його організації потребують вдосконалення. Організація обліку на підприємстві має певні недоліки, які впливають і на облік оборотних активів, відповідно, доцільним є розроблення можливих пропозицій щодо її покращення.

8. За результатами аналізу встановлено, що вартість оборотних активів ПрАТ «Еліта» є досить значною, при цьому найбільшою є питома вага запасів, які становлять близько 4/5 всіх оборотних активів. Водночас, ефективність використання запасів є недостатньою, і оборотність низькою, що впливає й на загальну оборотність активів. Рентабельність оборотних активів в 2018 році дещо погіршилась порівняно з 2017 роком. За результатами факторного аналізу впливу чистої рентабельності продаж та кількості оборотів оборотних активів на їх рентабельність, з'ясовано, що вплив обох факторів був негативним. Доведено, що існує необхідність оптимізації структури оборотних активів ПрАТ «Еліта» та підвищення ефективності їх використання.

9. Запропоновано наступні заходи для вдосконалення організації обліку та обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства: розроблення нового Наказу про облікову політику, нарахування резерву сумнівних боргів, створення графіку документообігу, затвердження Положення про бухгалтерію, деталізація рахунків аналітичного обліку оборотних активів, здійснення оперативного аналізу оборотних активів, впровадження форм внутрішньої звітності «Звіт про виконання плану реалізації»

продукції» та «Звіт про використання матеріалів на виробництво», впровадження бюджетування та його регламентація, посилення внутрішнього контролю на підприємстві, підвищення частоти проведення інвентаризацій запасів, вивчення всіх функцій та можливостей програми BAS ERP та ін.

10. Визначено можливі шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами та покращення діяльності ПрАТ «Еліта»: здійснення ABC та XYZ аналізу запасів та, на їх основі, окремий підхід до планування та контролю окремих запасів, виокремлення та реалізація невикористовуваних запасів, постійний перегляд нормативів використання запасів, перевірка їх оптимальності та контроль за дотриманням і недопущенням перевитрат, дотримання оптимального співвідношення дебіторської заборгованості порівняно з кредиторською, здійснення моніторингу потенційних дебіторів, оцінка їх репутації, надійності, платоспроможності, формування системи цінових знижок, встановлення кредитного ліміту, здійснення стратегічного, поточного та оперативного фінансового планування, складання бюджету грошових коштів, використання платіжного календаря; збільшення асортименту моделей продукції, що виробляється та розширення кольорової палітри, випуск нових видів продукції, активізація маркетингової діяльності, участь в різних виставках та ярмарках, проведення різноманітних акцій, знижок до свят, індивідуальний підхід до клієнтів, вихід на іноземні ринки та ін.

АНОТАЦІЯ

Труба А. В. Облік і аналіз в управлінні оборотними активами підприємства (на матеріалах ПрАТ «Еліта»). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». – Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2019.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад і розробці науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації обліку та аналізу в управлінні оборотними активами.

У роботі розглядаються економічна сутність та класифікація оборотних активів, визначаються особливості обліку окремих складових оборотних активів і нормативно-правове забезпечення даного обліку в Україні та розкривається методика проведення аналізу оборотних активів.

Проведено аналіз основних тенденцій, проблем та перспектив розвитку галузі легкої промисловості, надано фінансово-економічну характеристику діяльності ПрАТ «Еліта», характеристику системи обліку та організації обліку оборотних активів підприємства, проаналізовано стан оборотних активів досліджуваного підприємства та ефективність їх управління.

За результатами дослідження запропоновано напрями вдосконалення організації обліку та обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства та обґрунтовано можливі шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами і покращення діяльності ПрАТ «Еліта».

Сформульовані пропозиції щодо: вдосконалення облікової політики та розроблено проект нового Наказу про облікову політику; покращення організації обліку на підприємстві шляхом запровадження графіка документообігу та Положення про бухгалтерію; введення форм внутрішньої управлінської звітності для обліку оборотних активів «Звіт про виконання плану реалізації продукції» та «Звіт про використання матеріалів на виробництво»; деталізації рахунків аналітичного обліку оборотних активів (201, 231, 26, 361); впровадження оперативного аналізу оборотних активів; покращення внутрішнього контролю на підприємстві; формування системи стратегічного управління запасами підприємства; формування ефективної системи управління дебіторською заборгованістю; активізації маркетингової діяльності підприємства; виходу на іноземні ринки тощо.

Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики системи обліку й аналізу в управлінні оборотними активами підприємства.

Ключові слова: ОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, ГРОШОВІ КОШТИ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

SUMMARY

Truba A. V. «Accounting and analysis in the management of current assets of the enterprise» (on materials of PrJSC «Elita»). - Manuscript.

Graduate qualification work for the master's degree in specialty 071 «Accounting and taxation» EPP «Accounting and taxation». - Chernihiv National University of Technology. - Chernihiv, 2019.

The graduate qualification work is devoted to the substantiation of theoretical and methodological foundations and the development of scientific and practical recommendations aimed at improving the organization of accounting and analysis in the management of current assets.

The work deals with the economic essence and classification of current assets, defines the features of accounting for individual components of current assets and the regulatory support of this accounting in Ukraine and reveals the methodology of conducting analysis of current assets.

Analysis of the main trends, problems and prospects for the development of light industry was made, the financial and economic characteristics of the activities of PrJSC «Elita» and the characteristics of the accounting system and organization of accounting of current assets of the enterprise were provide, the state of current assets of PrJSC «Elita» and the effectiveness of their management were analyzed.

According to the results of the research, the directions of improvement of the organization of accounting and accounting and analytical provision of management of current assets of the enterprise are offered and substantiated ways to improve the effectiveness of management of current assets and improvement of the activities of PrJSC «Elita».

Proposals were formulated on: improvement of accounting policy and new Order on the accounting policy was developed; improvement of the organization of accounting at the enterprise, through the implementation of the schedule of document circulation and the Regulations on accounting service and their projects were developed; introduction of forms of internal management reporting for accounting of current assets «Report on the implementation of the plan of sales» and «Report on the use of materials for production»; detailing of accounts of analytical accounting of current assets (201, 231, 26, 361) was made; implementation of operational analysis of current assets; improvement of internal control at the enterprise; formation of a system of strategic inventory management of the enterprise; formation of an effective system of receivables management; use of the payment calendar; activation of marketing activities of the enterprise; an exit to the foreign markets, etc.

The main results of the research are aimed at improving the methodology and practice of accounting and analysis system in management of current assets of the enterprise

Key words: CURRENT ASSETS, ACCOUNTING, ANALYSIS, PRODUCTION INVENTORIES, CASH, ACCOUNTS RECEIVABLE, MANAGEMENT, ACCOUNTING AND ANALYSIS PROVISION.